

SŁOWO WSTĘPNE

Prezentowany tom składa się z ośmiu artykułów napisanych przez młodych badaczy, reprezentujących łódzkie i wrocławskie środowisko historyczne. Pięcioro autorów jest słuchaczami Studium Doktoranckiego Nauk Humanistycznych Uniwersytetu Łódzkiego. Publikują oni rezultaty swoich ostatnich studiów źródłowych prowadzonych w ramach kilku jednostek organizacyjnych Instytutu Historii Uniwersytetu Łódzkiego. Dwoje autorów reprezentuje Zakład Historii Powszechnej Nowożytnej, dwoje – Katedrę Historii Powszechnej Najnowszej, a jedna autorka wywodzi się z Katedry Historii Polski Najnowszej. Dwoje kolejnych autorów reprezentuje Uniwersytet Wrocławski, a ostatni z ich grona przygotowuje rozprawę doktorską na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Łódzkiego. Dla kilku z nich są to pierwsze pozycje drukowane, będące pokłosiem ich prac magisterskich; kolejne artykuły stanowią dla odmiany zapowiedź, niejednokrotnie poważnie już zaawansowanych, rozpraw doktorskich. Jeden tekst został napisany przez autora, który uzyskał już stopień naukowy doktora. Podejmowana przez autorów problematyka badawcza jest tak różnorodna, a przestrzeń chronologiczna, którą badania te obejmują, tak rozległa, że nie wypadało zatytułować tego zbioru artykułów inaczej jak *Studia i szkice z historii XVII–XX wieku*.

Poszczególne teksty powstały bądź to na podstawie zasobów archiwalnych, bądź to dzięki wykorzystaniu różnorodnych źródeł drukowanych, pamiętników, relacji prasowych i opracowań. Choć bardzo różnorodne pod względem tematycznym, dają się jednak zakwalifikować do kilku grup chronologiczno-problemowych. Dwa pierwsze artykuły zostały poświęcone epoce nowożytnej. Piotr Maciejewski, wykorzystując w swojej rozprawce bogatą literaturę przedmiotu oraz wydane drukiem relacje dyplomatów polskich, podjął udaną próbę przedstawienia ceremoniału dyplomatycznego obowiązującego na dworze angielskim w XVII stuleciu. Magdalena Marczuk zajęła się z kolei początkami kariery prawniczej i politycznej Johna Adamsa (1735–1826), drugiego prezydenta Stanów Zjednoczonych AP. Cezurą końcową rozważań autorki jest rok 1776 – rok ogłoszenia przez Kongres Kontynentalny Deklaracji Niepodległości, oznaczającej definitywne zerwanie więzów politycznych łączących kolonie amerykańskie z Koroną Brytyjską. Cezura ta

wyduje się być ze wszech miar uzasadniona. Wydarzenie to oznaczało bowiem początek zupełnie nowego rozdziału w życiu 41-letniego Johna Adamsa. Będąc jednym z najwybitniejszych współtwórców młodego państwa amerykańskiego, wstąpił on wówczas na drogę wiodącą go na sam szczyt władzy i znaczenia, drogę uwieńczoną objęciem w 1797 r. urzędu prezydenta Stanów Zjednoczonych.

Dzieje wieku XIX znalazły odzwierciedlenie w artykułach Jacka Goclona i Ingi Leśniewskiej. Pierwszy z autorów, opierając się na literaturze przedmiotu, wyborach dokumentów, prasie i źródłach archiwalnych, omówił proces tworzenia przez Polaków struktur państwowych na ziemiach drugiego i trzeciego zaboru pruskiego w czasie wojny francusko-pruskiej z lat 1806–1807. Jego zdaniem, stworzone wówczas niemal od podstaw polskie struktury administracyjne stały się trwałym fundamentem „Polski na królu pruskim zdobytej” czyli późniejszego Księstwa Warszawskiego, utworzonego przez Napoleona Bonapartego w Tylży w lipcu 1807 r. Inga Leśniewska, wykorzystując opracowania naukowe, prasę oraz literaturę piękną, przedstawiła natomiast dzieje mitu Michała Drzymały, kojarzonego głównie z walką chłopów polskich z germanizacją w zaborze pruskim. Autorka zwraca uwagę na fakt, że mit Drzymały nigdy nie stał się mitem ogólnonarodowym, ponadzaborowym, wygasając w sposób naturalny przed pierwszą wojną światową. Artykuł ten, usytuowany na pograniczu historii i historii literatury, mieści się bez wątpienia w problematyce szeroko pojętej historii kultury.

Cztery kolejne teksty zostały poświęcone historii wieku XX. Anna Gosławska-Hrychorczuk przygotowała artykuł pt. *Jan Cynarski-Krzyszewski w walce o polską szkołę w Królestwie Polskim (1916–1918)*. Jest to fragment biografii działacza średniego szczebla PPS, nauczyciela historii, aktywnego członka POW, CKN, NKN, przedstawiciela polskiej lewicy niepodległościowej. Warto podkreślić, że jest to jedyna rozprawka z zakresu historii Polski XX stulecia. Kolejni autorzy zajęli się bowiem problemami z zakresu historii powszechnej. Magdalena Wasiewicz, opierając się na bogatej literaturze przedmiotu, źródłach drukowanych oraz pamiętnikach, przedstawiła poczynania ambasadora Stanów Zjednoczonych w Moskwie – Waltera Bedell Smitha w okresie pierwszego kryzysu berlińskiego z lat 1948–1949. Dwa ostatnie teksty zamieszczone w niniejszym tomie dotyczą historii Afryki. Jakub Sołtysiak zajął się działaniami wojsk OUNC wobec secesji Katangi w okresie od sierpnia 1960 r. do stycznia 1963 r. W jego przekonaniu, zduszenie rebelii najbogatszej prowincji Konga było ogromnym sukcesem ONZ, a przede wszystkim administracji prezydenta Stanów Zjednoczonych J. F. Kennedy’ego. Kayode Kalejaiye, słuchacz Studium Doktoranckiego Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Łódzkiego, przedstawił z kolei syntetyczny zarys historii ruchu związkowego w Nigerii w latach 1966–1999.

Jako redaktorzy tomu pozwalamy sobie wyrazić przekonanie, że zainteresowani historią czterech ostatnich stuleci znajdą tu dla siebie oryginalne i ciekawe materiały. Warto też polecić lekturę prezentowanych tu tekstów również i z tego powodu, iż ogromna większość ustaleń i konstatacji ich autorów nie znalazła jeszcze odzwierciedlenia ani w opracowaniach monograficznych, ani też tym bardziej w pracach o charakterze syntetycznym czy podręcznikowym.

Zbigniew Anusik, Albin Głowacki

Łódź, maj 2004 r.